Преговори као мека капитулација?

Пише: Радоман Јовић
уторак, 08 март 2011 20:24

Преговори делегација Београда и Приштине о проблему јужне српске покрајине треба да почну ускоро, вероватно већ идуће недеље. Шеф преговарачког тима Србије Борислав Стефановић, политички директор Министарства спољних послова, опробани је преговарач државе Србије у неколико веома деликатних проблема са којима се суочила Влада Србије у последњих годину две. Ради се о израелском сателиту, изручењу Ејупа Ганића, случају Ковачевић у САД и продаји Нафтне индустрије Србије. Резултати су познати грађанима Србије, боље рећи њеним пореским обвезницима. Са друге стране стола наћи ће се заменица министра спољњих послова и високо рангирана личност у политичком животу КиМ Едита Тахири, доктор са Харварда, и како истичу неки извештачи, искусни и тврди преговарач још из времена Рамбујеа.

Разговори ће почети у условима ослабљених позиција и Београда и Приштине. Ради се о политичкој кризи владе у Србији и ослабљеном капацитету да ће евентуални договор бити и имплементиран, на једној и сумњивом легитимету новоизабране владе у Приштини уз хипотеку њених највиших представника везано за извештај Дика Мартија.

Разговори ће почети у условима ослабљених позиција и Београда и Приштине. Ради се о политичкој кризи владе у Србији и ослабљеном капацитету да ће евентуални договор бити и имплементиран, на једној и сумњивом легитимету новоизабране владе у Приштини уз хипотеку њених највиших представника везано за извештај Дика Мартија. У таквим условима, посредник је објективно у позицији да намеће решења, па се поставља питање да ли је баш сада прави моменат за почетак преговора и коме та журба одговара.

Током преговора, ако не и на самом почетку, српска страна ће се суочити са многим проблемима, почев од избора места преговарања, преко статуса приштинске делегације, затим посредничке улоге ЕУ и њеног главног посредника па све до тема на дневном реду и очекиваног тврдог става Приштине.

Искуство из преговора у Рамбујеу и Бечу, уставно-правни статус КиМ и још важећа

Резолуција 1244 УН су разлози због којих је Србија морала да инсистира да се преговори воде на њеној територији, можда сукцесивно у Београду и Приштини, а не у Бриселу. Нејасно је такође у каквом статусу ће наступити приштинска делегација, да ли као званични представник владе независне „државе Косова“, коју Србија не признаје, или са таблом УНМИК – КиМ? Хоће ли на столу бити и застава „државе Косова“, равноправно са државним обележјима Србије или асиметрично на чему је Србија до сада инсистирала? Не ради се о форми већ о суштини, јер симетрично представљање учесника већ на самом почетку преговора у великој мери предодређује ток и резултате преговора.

Наравно, преговори су незамисливи без посредничке улоге ЕУ која је свој легитимитет посредника обезбедила, између осталог, и Резолуцијом ГС УН из септембра прошле године после саветодавног мишљења МСП. Остаје нејасно да ли је Србија могла или покушала да утиче на избор личности главног посредника, јер оно што се могло прочитати у медијима о ставовима које заступа господин Роберт Купер о решавању проблема у међународним односима указује да би могло да иде на штету Србије. Да ли посредник у тако озбиљном проблему као што је КиМ може имати легитимитет ако се залаже за „двоструке стандарде, употребу силе, превентивне нападе, превару и свега што је потребно у општењу са онима који и даље живе у свету из 19. века“? Да ли смо добили новог Ахтисарија? Када се ради о учесницима у преговорима, већ на самом старту Србија је у минус позицији јер се у преговоре као „конструктивни партнер“ активно укључује САД, главни творац „државе Косова“, који категорично тврди да је независност КиМ „свршена ствар“. Ради успостављања какве-такве равнотеже, да ли је Србија могла избећи овог „партнера“ или пак издејствовати учешће још једног „конструктивног партнра“ из реда оних земаља које не признају „државу Косова“, на пример Руску Федерацију? Није познато да је то Србија уопште тражила.

Искуство из преговора у Рамбујеу и Бечу, уставно-правни статус КиМ и још важећа Резолуција 1244 УН су разлози због којих је Србија морала да инсистира да се преговори воде на њеној територији, можда сукцесивно у Београду и Приштини, а не у Бриселу.

Основни и највећи проблем представља дијаметрално супротстављени прилаз двеју страна у разматрању отворених питања са укључивањем питања статуса или без њега. Из Приштине се саопштава да је статус Косова „свршена ствар“. Београд пак, макар према изјави њеног шефа делегације, има нешто флексибилнији став иако се позива на устав Србије. Избегава да употреби реч статус већ каже да „не морате нешто назвати одређеним именом да би то и постојало“. Изјава да „регулисање односа Београда и Приштине ће свакако имати значајно место у овим преговорима“ апсолутно је нејасна и

двосмислена. Симптоматично је такође да се у тим изјавама, супротно уставу, за јужну српску покрајину употребљава термин Косово, а не КиМ, што је у складу са терминологијом Приштине.

При таквом стању ствари поставља се логично питање: да ли је могуће разговарати и правити договоре о тзв. „техничким питањима“ а заборавити на статус на чему инсистира Приштина? Како је могуће разговарати на пример о царини и правосуђу без унапред постигнутог сагласја о статусу? Наравно да није, а ако се нешто, под великим притиском посредника и посебно улоге „конструктивног партнера“ и договори, у пракси неће бити спроводљиво. На једној страни је Устав Србије и Резолуција СБ 1244, а на другој једногласно проглашена независност КиМ. Негде између ће бити (да ли неутрални) посредник из ЕУ, а превагу ће свакако чинити онај „конструктивни партнер“. И где смо онда? Вероватно исто тамо као у Рамбујеу, Бечу и Међународном суду правде у Хагу. Кога ћемо онда оптуживати за неуспех?

При таквом стању ствари поставља се логично питање: да ли је могуће разговарати и правити договоре о тзв. „техничким питањима“ а заборавити на статус на чему инсистира Приштина?

Сада управо долазимо до правог и суштинског питања: са каквом платформом идемо на преговоре у Брисел. Да ли се ради само о преговорима ради преговора, да се добије на времену а да се ништа не реши? Не верујем, јер би то била лоша варијанта и са унутрашњег и спољног аспекта. Да питање КиМ остане замрзнут проблем? Можда, док Србија економски не ојача, поправи свој међународни положај, стекне више пријатеља у свету, промене се међународне околности. На први поглед лепо, али неповољно по Србе на КиМ и тешко остварљиво јер ЕУ и САД хоће резултат. Остаје можда „оно“ треће. Пошто очито нема ништа од политике владе о „два упоредна и независна колосека“, КиМ и ЕУ, а ЕУ је „најважнији стратешки приоритет Србије“, да ли се то Србија припрема и за прећутно признавање једногласно проглашене независности КиМ, уз евентуално добијање уступака око северног дела КиМ и статуса Срба јужно од Ибра уз заштиту верскх објеката. Јер како би се другачије могла тумачити изјава нашег шефа преговарачког тима да „решавање тешких ствари на Косову помоћи (ће) положају Србије и целог западног Балкана у процесу европских интеграција“.

Србија хоће „историјско помирење Срба и Албанаца на КиМ“, што је пожељно и добро, али по коју цену. По цену неповољног статуса Срба, неизвесног повратка избеглица и прогнаних, велике имовине државе Србије и огромних природних ресурса на КиМ. Да ли

се то прихвата тврдња Албанаца са КиМ да је „ливада онога чије су и овце“? Компромис је нужан, али не и да се под притиском прихватити све а не добије ништа. И на крају питање за милион долара. Да ли су преговори Београда и Приштине у садашњим условима „немогућа мисија“?